

LATAK-D.042-04/04.2018

Citā Eiropas Savienības dalībvalstī akreditēta/ licencēta vides vadības un audita sistēmas (EMAS) verificētāju uzraudzības procedūra Surveillance Procedure of the Eco-Management and Audit Scheme (EMAS) verifier accredited/ licensed in another EU Member State

Saturs / Content

Nodaļa/Section	Lapa/Page
Ievads / Introduction	2
1. Definīcijas / Definitions	2
2. Uzraudzības kritēriji / Monitoring criteria	2
3. Informācija / Information	3
4. Uzraudzības procedūra vides verificētājiem / Surveillance procedure for environment verifiers	3
5. Līgumu slēgšana / Signing of a contract	5
6. Maksa par uzraudzību / Payment for surveillance	5
7. Uzraudzība / Surveillance	5
8. Lēmumu pieņemšana / Decision making	8
9. Informācijas sniegšana / Information	9

Autortiesības un pamatprincipi / Authorship and basic principles

LATAK dokumenta aktualizētā versija pieejama www.latak.gov.lv mājas lapā. LATAK publicēto dokumentu piemērošana ir obligāta LATAK darbiniekiem, iesaistītajiem vērtētājiem un ekspertiem, LATAK akreditētajām atbilstības novērtēšanas institūcijām.

The actual version of LATAK document is available on web page www.latak.gov.lv. The application of LATAK documents is obligatory for LATAK staff members, involved assessors and experts and accredited conformity assessment bodies.

Dokumenta teksts var būt tulkots citās valodās. Latviešu valodas teksts tiek uzskatīts par pamatteksu.

The text of the document can be translated to other languages. The text in Latvian language remains as official text.

Papildus informācija / Further information

Sīkākas uzziņas par LATAK dokumentiem var saņemt LATAK birojā. Šo dokumentu aizliegts pavairot tālākpārdošanai.

For further information about this publication please contact LATAK office.

The document may not be copied for resale

Ievads / Introduction

Saskaņā ar Vides aizsardzības likumu Latvijas Nacionālais akreditācijas birojs (turpmāk tekstā – LATAK) veic vides vadības un audita sistēmas verificētāju (fizisku personu vai institūciju) (turpmāk tekstā – vides verificētājs) akreditāciju un uzraudzību.

According to Environmental Protection Law Latvian National Accreditation Bureau (hereinafter – LATAK) performs accreditation and surveillance of eco-management and audit scheme verifiers (individuals or institutions) (hereinafter – environment verifier).

1. Definīcijas / Definitions

Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr.1221/2009 (2009.gada 25.novembra) par organizācijas brīvprātīgu dalību Kopienas vides vadības un audita sistēmā (EMAS), kā arī par Regula (EK) Nr.761/2001 un Komisijas Lēmumu 2001/681/EK un 2006/193/EK atcelšanu (turpmāk tekstā – EMAS Regula) -

According to Regulation (EC) No. 1221/2009 of the European Parliament and of the Council (25 November 2009) on the voluntary participation by organizations in a Community eco-management and audit scheme (EMAS), repealing Regulation (EC) No 761/2001 and Commission Decisions 2001/681/EC and 2006/193/EC (hereinafter – EMAS Regulation) -

Vides deklarācija ir visaptveroša sabiedrībai un citām ieinteresētajām personām domāta informācija par organizācijas:

Environmental statement means the comprehensive information to the public and other interested parties regarding an organisation's:

- struktūru un darbībām;
- vides politiku un vides vadības sistēmu;
- vides aspektiem un ietekmi uz vidi;
- vides programmu, mērķiem un uzdevumiem;
- veikumu vides jomā un atbilstību spēkā esošajām tiesiskajām prasībām vides jomā.

- structure and operations;
- environmental policy and environment management system;
- environmental aspects and on environmental impact;
- environmental program, goals and tasks;
- performance in environment field and conformity to effective legal requirements in environment.

2. Uzraudzības kritēriji / Surveillance criteria

Vides verificētāju novērtēšanas procesā Latvijas Nacionālajā akreditācijas sistēmā tiek piemērots LVS EN ISO/IEC 17011 un LVS EN ISO/IEC 17021-1 standarts, EMAS Regula, EMAS Regulas 30.pantā noteiktā Akreditācijas un licencēšanas iestāžu foruma (FALB) vadlīnijas, piemērojamie EA un IAF dokumenti, kā arī citi piemērojamie normatīvie akti.

In environment verifier assessment process in National Accreditation System of Latvia LVS EN ISO/IEC 17011 and LVS EN ISO/IEC 17021-1 standards are applied, as well as EMAS Regulation, guidelines of Forum of Accreditation Bodies (FALB) given in paragraph 30 of EMAS Regulation, applicable EA and IAF documents, as well as other applicable normative documents.

3. Informācija / Information

Informāciju par uzraudzības procesu var saņemt LATAK birojā Rīgā, K.Valdemāra ielā 157, 220. kabinetā, darbadienās no plkst. 9.00 līdz 17.00 un/vai LATAK interneta mājas lapā <http://www.latak.gov.lv> vai rakstot uz e-pastu: administracija@latak.lv

Information about the surveillance process can be obtained in LATAK office in Rīga, 157 K.Valdemāra Street, cabinet No. 220, working days from 9.00 o'clock till 17.00 o'clock and/or in LATAK internet website <http://www.latak.gov.lv> or e-mail: administracija@latak.lv

4. Uzraudzības procedūra vides verificētājiem / Surveillance procedure for environment verifiers

4.1. Pieteikums uzraudzībai

Pirms uzsākt verifikāciju Latvijā, vides verificētājs, kas akreditēts vai licencēts kādā citā ES dalībvalstī, vismaz četras nedēļas pirms katras verifikācijas darbības iesniedz LATAK šādus dokumentus:

- paziņojumu un informāciju par plānotajām vides verificētāja aktivitātēm, LATAK-F.064;
- akreditācijas apliecības vai licences kopiju ar norādītiem NACE kodiem;
- ja juridisko zināšanu nodrošināšanai tiek pieaicināts Latvijas likumdošanas eksperts, jāiesniedz informācija par eksperta kvalifikāciju.

LATAK analizē verificētāja iesniegtos dokumentus, novērtējot to atbilstību EMAS Regulai. Vadošais vērtētājs veic pieteikuma un iesniegto dokumentu izskatīšanu, izvērtē verificētāja komandas kompetences apliecinājumus, tulkojuma un vides likumdošanas zināšanu nodrošināšanu un pieņem lēmumu par plānotās uzraudzības apjomu.

4.2. Darbības sfēra

Citā ES dalībvalstī akreditēts/ licencēts vides verificētājs Latvijas Republikā var veikt EMAS verificēšanu tikai savas kompetences ietvaros (NACE kods).

4.1. Application for Surveillance

Before starting verification in Latvia, an environment verifier, who is accredited or licensed in another member state of EU submits the following documents to LATAK at least four weeks before every verification:

- announcement and information about planned environment verifier activities, LATAK-F.064;
- a Copy of Accreditation certificate or license with scope description and NACE codes;
- if Latvian law expert is invited to provide legal knowledge, information about expert's qualification must be submitted.

LATAK analyses the documents submitted by the verifier by evaluating their conformity to the EMAS Regulation. The lead assessor performs examination of submitted application and documents, evaluates competency evidences of the verifier's team, provision of translation and environmental legislation knowledge and makes a decision about amount of planned surveillance activities.

4.2. Scope

An environment verifier accredited/ licensed in another EU Member state can perform EMAS verification in Republic of Latvia only within limits of his/her competency (NACE code).

4.3. Uzraudzība

Uzraudzības procedūra aprakstīta LATAK-D.009 dokumentā.

Uzraudzība var ietvert administratīvu auditu, wīnesu anketēšanu, vides verificētāju apstiprināto vides deklarāciju vai atjauninātu vides deklarāciju pārskatīšanu un verificācijas ziņojumu pārskatīšanu.

Uzraudzība daļējā apjomā (bez prasmes pārbaudes) var tikt veikta, ja vides verificētājs atbilst šādiem kritērijiem:

- vides verificētājs jau ir veicis verificāciju Latvijas Republikā;
- ir iesniegti visi kompetences apliecinājumi;
- iepriekšējās novērtēšanas laikā netika konstatētas būtiskas neatbilstības, par kurām ziņots attiecīgās ES dalībvalsts akreditācijas institūcijai.

Par uzraudzību daļējā apjomā vai rakstisku atbildi pieprasīšanu lemj LATAK vadošais vērtētājs pēc iesniegto dokumentu izvērtēšanas.

Uzraudzība ir samērīgas ar vides verificētāja veikto darbību.

Organizācijām ir pienākums ļaut LATAK veikt vides verificētāja uzraudzību verificācijas un apstiprināšanas procesa gaitā.

4.4. Iesniedzamie dokumenti pirms verificācijas

Ne vēlāk kā divas nedēļas pirms verificācijas uzsākšanas, LATAK jāiesniedz dokumenti, kas uzskaitīti LATAK D.019, p.9 un :

- verificējamās organizācijas EMAS vides deklarācijas projekts;
- verificācijas norises plāns.

LATAK izvērtē vides verificētāja iesniegto dokumentu atbilstību EMAS Regulai.

4.3. Surveillance

The surveillance procedure is described in the LATAK-D.009 document.

Surveillance can comprise administrative audit, witnessing, surveys, review of environment declarations or updated environment declarations approved by environment verifiers, as well as review of verification reports.

Partial surveillance (without witness) can be performed, if the environment verifier corresponds to the following criteria:

- The environment verifier has already performed verification in Latvia;
- All competency approvals have been submitted;
- During previous assessment no significant nonconformities were determined that would need to be forwarded to accreditation body of the accordant EU Member state.

LATAK lead assessor decides to perform partial surveillance or to request additional written answers after evaluation of the submitted documents.

Surveillance is proportional to the operation performed by the environment verifier.

Organizations have an obligation to let LATAK perform surveillance of the verifier during verification and approval process.

4.4. The Documents to be Submitted before Verification

Not later than two weeks before starting of verification the documents defined in LATAK D.019, p.9 and following documents must be submitted to LATAK:

- EMAS environment statement project of the organization to be verified;
- verification plan.

LATAK evaluates conformity of the documents submitted by the environment verifier.

5. Līgumu slēgšana / Signing of a contract

Ar vides verificētāju tiek noslēgts līgums par verificēšanas uzraudzību atbilstoši uzraudzības apjomam.

A contract is signed with the environment verifier about surveillance of verification.

6. Maksa par uzraudzību / Payment for surveillance

Novērtēšanas izmaksas tiek noteiktas saskaņā ar apstiprināto pakalpojumu cenrādi.

Assessment costs are determined according to approved pricelist.

7. Uzraudzība / Surveillance

7.1. Novērtēšanas komanda

Novērtēšanas komanda tiek veidota atkarībā no plānotās uzraudzības apjoma un to veido LATAK vadošais vērtētājs.

LATAK ne vēlāk, kā 7 darba dienas, pirms novērtēšanas sākuma, nosūta vides verificētājam paziņo novērtēšanas komandas locekļu uzvārdus un katra novērtēšanas jomas un darba vietu, dodot institūcijai iespēju 3 darba dienu laikā iesniegt LATAK pamatotu rakstisku atteikumu par nozīmētajiem vērtētājiem un/vai ekspertiem. Ja vides verificētājam nav iebildumu pret konkrētiem vērtētājiem un/vai ekspertiem, tie ir tiesīgi veikt novērtēšanu/witnessu.

7.1. Assessment Team

The assessment team is formed taking into account amount of the planned surveillance and it is formed by the lead assessor of LATAK.

LATAK not later than 7 working days before start of assessment informs the environment verifier about members of the team, as well as assessment fields and work position of each member by giving the institution a chance to submit a reasonable written rejection about the appointed assessors and/or experts in LATAK during 3 working days. If the environment verifier has nothing against particular evaluators and/or experts, they have rights to perform the assessment/witnessing.

7.2. Novērtēšana

Novērtēšana ietver:

- iesniegto dokumentu novērtēšanu;
- prasmes pārbaudes;
- dokumentu izvērtēšana pēc verifikācijas.

7.2. Assessment

The assessment comprises:

- assessment of the documents submitted;
- witnessing;
- evaluation of documents after verification.

7.2.1. Iesniegto dokumentu novērtēšana

Pirms verifikācijas tiek izskatīti, analizēti iesniegtie pārvaldības sistēmas dokumenti un vides verificētāja iesniegtie kompetences apliecinājumi par vides verificētāja atbilstību EMAS Regulā noteiktajiem kompetences kritērijiem, kā arī vērtētāji iepazīstas ar publiski

7.2.1. Evaluation of the Documents Submitted

Before verification the submitted management system documents are reviewed and analyzed, as well as competency approvals about conformity of the environment verifier to competency criteria given in the EMAS Regulation and

pieejamo informāciju par vides verificētāju.

evaluators become familiar with the publicly accessible information about the environment verifier.

Vērtētāji izskata verificējamās organizācijas EMAS vides deklarācijas projektu un verificācijas norises plānu.

The assessors examine EMAS environment statement project and verification schedule of the organization to be verified.

Vērtētāji iepazīstas ar publiski pieejamo informāciju par verificējamo organizāciju (darbības joma, vides piesārņojuma atļaujas un citas publikācijas).

The evaluators become familiar with the publicly accessible information about the organization to be verified (range of activities, environmental pollution permits and other publications).

7.2.2. Uzraudzība

7.2.2. Surveillance

Uzraudzības laikā tiek novērtēta vides verificētāja vērtēšanas komandas kompetence un atbilstošo verificēšanas procedūru izpilde.

During the surveillance the competence of the verification team is evaluated and also the fulfilment of corresponding verification procedures.

Novērtēšanas komanda veic kompetences vērtējumu, savācot objektīvas liecības akreditācijas sfērā, apliecinot, ka vides verificētājs atbilst EMAS Regulā noteiktajiem kompetences kritērijiem un LVS EN ISO/IEC 17021-1 standartā noteiktajam, Latvijas vides likumdošanas zināšanām un organizācijai pieņemamas saziņas valodas lietošanu.

The assessment team performs competency assessment by collecting objective statements in the accreditation field confirming that the environment verifier complies to competency criteria given in the EMAS Regulation and provisions defined in the LVS EN ISO/IEC 17021-1 standard.

Vides verificētājam ir jānodrošina iespēja LATAK vērtētājiem veikt prasmes pārbaudi verificējamajā organizācijā.

The environment verifier must provide a possibility for LATAK evaluators to perform witness in the organization to be verified.

7.2.3. Dokumentu izvērtēšana pēc verificācijas

7.2.3. Evaluation of Documents after Verification

Pēc verificācijas novērtēšanas, LATAK izskata sekojošus dokumentus:

After verification LATAK examines the following documents:

- sagatavoto vides deklarācijas projektu vai aktualizēto vides deklarāciju;
- izstrādāto verificācijas programmu;
- verificācijas ziņojuma projektu, ieskaitot verificējamajā organizācijā konstatētās neatbilstības un apstiprinātās korektīvās darbības.

- the prepared environment declaration project or updated environmental statement;
- the developed verification program;
- EMAS verification statement project, including inconsistencies and approved corrective actions determined in the organization to be verified.

Novērtēšanas komanda rūpīgi analizē visu savāktu informāciju un objektīvās liecības par institūcijas darbību un nosaka institūcijas atbilstības līmeni atbilstoši akreditācijas kritērijiem.

The assessment team carefully analyzes all gathered information and objective statements about operation of the institution and determines compliance level according to accreditation criteria.

Ja verificējamā organizācija ilgāk kā 3 mēnešu laikā nenovērš neatbilstības vai nav iespējama vides deklarācijas apstiprināšana, verificētājs iesniedz vides deklarācijas projektu, kurā ir identificētas nepilnības, kā arī pilnu verificācijas ziņojumu un verificācijas programmas projektu.

If the organization to be verified doesn't eliminate inconsistencies during 3 months or if it is impossible to approve environment declaration, the verifier submits an environment declaration project, where shortcomings are identified, as well as a complete verification statement and project of the verification program.

7.2.4. Atklāto neatbilstību analīze un novērtēšanas protokoli un pārskati

7.2.4. Analysis of the Determined non-conformities, Assessment Records and Reports

Katras novērtēšanas dienas beigās LATAK vērtētāji mutiski informē vides verificētāju par atklājumiem, it īpaši, par konstatētajām neatbilstībām un novērojumiem.

In end of every evaluation day LATAK assessors inform the environment verifier orally about determined facts, especially determined non-conformities and observations.

Pēc verificēšanas pabeigšanas, LATAK izskata vides deklarācijas projektu vai aktualizēto vides deklarāciju, izstrādāto verificācijas programmu un verificācijas ziņojumu, ieskaitot verificējamajā organizācijā konstatētās neatbilstības un korektīvās darbības.

After completion of the verification process LATAK examines environment declaration project or updated environmental statement, developed verification program and verification statement, including nonconformities determined in the organization to be verified and corrective actions.

Visas uzrādītās neatbilstības novērtēšanas protokolos tiek attiecinātas uz konkrētiem EMAS Regulas vai LVS EN ISO/IEC 17021-1 standarta punktiem.

All the presented nonconformities in evaluation protocols are assigned to particular paragraphs of the EMAS Regulation or the LVS EN ISO/IEC 17021-1 standard.

Novērtējamais vides verificētājs tiek iepazīstināts ar trīs iespējamiem neatbilstību līmeņiem (LATAK-D.008):

The environment verifier is informed about the levels of nonconformities (LATAK-D.008):

7.2.5. Noslēguma apspriede

7.2.5. Final Meeting

Beidzot darbu, novērtēšanas komanda organizē noslēguma apspriedi, kurā piedalās vides verificētājs un novērtētāji. Šo apspriedi vada LATAK vadošais vērtētājs. Apspriedē novērtētāji sniedz rakstisku un/vai mutisku ziņojumu par atklātām neatbilstībām, pamatojoties uz uzraudzības kritērijiem. Ziņojuma laikā novērtētajam vides verificētājam tiek dota iespēja jautāt un saņemt atbildes par atklāto neatbilstību pamatotību.

When finishing the work, the assessment team organizes a final meeting, in which the verifier and assessors take part. This meeting is led by LATAK lead assessor. During the meeting the assessors give a written and/or oral statement about determined nonconformities based on accreditation criteria. During the meeting the environment verifier has an opportunity to ask questions and get answers about reasonability of the determined nonconformities.

Rakstveida ziņojumu par novērtēšanas rezultātiem vadošais vērtētājs sniedz vides verificētājam tūlīt pēc noslēguma apspriedes

Right after the final meeting or during 7 days after the meeting lead assessor submits a written report about assessment

vai 7 darba dienu laikā pēc tās.

results to the environment verifier.

Vides verificētājs tiek aicināts komentēt šo ziņojumu un iesniegt atklāto neatbilstību korektīvo pasākumu plānu, norādot tajā konkrētas darbības, kā tiks novērstas neatbilstības, un kādā laika periodā tās tiks novērstas.

The environment verifier is asked to comment this report and submit a plan of corrective measures to eliminate determined nonconformities by prescribing particular activities, how nonconformities will be eliminated and in what time period will it be done.

Vadošajam vērtētājam vienam, vai kopā ar komandu jāanalizē iesniegtie priekšlikumi un jānosaka šo pasākumu pietiekamība un efektivitāte.

The lead assessors alone or together with the team must analyze the submitted measures and determine sufficiency and efficiency of these measures.

8. Lēmumu pieņemšana / Decision making

Lēmuma pieņemšana par citā Eiropas Savienības dalībvalstī akreditēta/ licencēta vides vadības un audita sistēmas (EMAS) verificētāja atbilstību EMAS Regulas prasībām notiek pēc tālāk aprakstītās procedūras, nepiemērojot LATAK-D.016 dokumentu.

Decision making about compliance of Eco-Management and Audit Scheme (EMAS) verifier, who is accredited/ licensed in another Member state of the European Union, to requirements of the EMAS Regulation is performed according to the procedure written below without applying the LATAK-D.016 document.

LATAK pēc uzraudzības procedūras pabeigšanas rīko Akreditācijas komisiju, kura izvērtē novērtēšanas dokumentu atbilstību, kā arī vērtētāju un ekspertu darbu un pieņem akreditācijas lēmumu par veikto verificācijas procedūru.

After end of the surveillance procedure LATAK organizes an Accreditation Commission that determines compliance of the evaluation documents, as well as work of assessors and experts and make the accreditation decision regarding the particular verification.

Komisijas locekļi tiek izvēlēti no kompetentu vērtētāju vidus, kas nav piedalījušies konkrētajā vērtēšanas procesā.

Members of the commission are chosen among competent assessors that haven't taken part in assessment process.

Pamatojoties uz veikto dokumentu analīzi, vadošā vērtētāja rekomendācijām, vides verificētāja sniegtajiem komentāriem, ieteikumiem un citu būtisku informāciju no iesaistītajām pusēm, Akreditācijas komisija var pieņemt šādus lēmumus:

Based on the performed document analysis, recommendations of the lead assessor, comments from the environment verifier, suggestions and other significant information from the involved parties, the Accreditation Commission can make the following decisions:

- vides verificētājs veicis verificēšanu atbilstoši EMAS Regulai,
- vides verificētājs veicis verificēšanu neatbilstoši EMAS Regulai.

- the environment verifier has performed verification according to the EMAS Regulation,
- the environment verifier hasn't performed verification according to the EMAS Regulation.

Lēmumus par atbilstošu verificēšanu tiek pieņemts gadījumā, ja uzraudzības procesā

A decision about particular verification is made, if there are no negative findings in

nav negatīvu konstatējumu vai ir konstatēti tikai novērojumi, bet nav konstatētas neatbilstības.

the surveillance process or just observations are determined and there are no nonconformities.

Pieņemot lēmumu, nepieciešamības gadījumā var konsultēties ar tehnisko komiteju vai neatkarīgajiem ekspertiem, ja tie nav piedalījušies novērtēšanā.

When making a decision it is possible to have consultations with the technical committee or independent experts, as necessary, if the experts haven't participated in the evaluation process.

Ja, pieņemto lēmumu, iesniegtās rekomendācijas un/vai ieteikumi nav pamatoti, tad uzraudzības lieta tiek nodota atpakaļ komisijai atkārtotai izvērtēšanai.

If the proposed decision, submitted recommendations and/or suggestions are not reasonable, then the surveillance case is given back to the commission for repeated evaluation.

9. Informācijas sniegšana / Information

LATAK 7 dienu laikā pēc lēmuma pieņemšanas nosūta vēstuli, kurā informē vides verificētāju par pieņemto lēmumu.

LATAK during 7 days after making of the decision sends a letter, in which it informs the environment verifier about the decision made.

LATAK informāciju par akreditētajiem vides verificētājiem reizi mēnesī paziņo EMAS kompetentajai iestādei LR Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas Vides pārraudzības valsts birojam.

LATAK informs the EMAS competent institution in Latvia – Environment State Bureau of Ministry of Environmental Protection and Regional Development once a month.

Uzraudzības ziņojums un lēmuma dokumentācija tiek sūtīta atbilstošās valsts kompetentajai institūcijai kurā verificētājs ir licencēts vai akreditēts.

Surveillance report and the decision is sent to the Competent body of the country, where the verifier is licensed or accredited.

Šis dokuments ir tulkots neformāli. Šaubu gadījumā noteicošā ir latviešu valodas versija. Neskaidrību gadījumā, lūdzam vērsties LATAK (+37167373051, administracija@latak.lv).

The following is an informal translation. In any case of discrepancies between the English version and the Latvian version, the Latvian version will prevail. In case of doubts, please contact LATAK (+37167373051, administracija@latak.lv) for explanation.

Izmaiņu reģistrs / Register of Changes

Versija/ Version	Izmaiņu saturs/ Content of changes	Datums/ Date
3	Aktualizēta atsauce uz ISO/IEC 17021-1	2.11.2017.
4	Dokumenta aktualizācija	05.04.2018.